

# დრო და მოდერნულობა

## TIME AND MODERNITY

ნანა გულიაშვილი

Nana Guliashvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის  
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი  
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი  
Faculty of Humanities

**საკვანძო სიტყვები:** მოდერნულობა, დრო, ხელოვნება,  
ირაციონალიზმი, ნიჰილიზმი

**Keywords:** Modernity, Time, Art, Irrationalism, Nihilism.

მეცნიერულ ლიტერატურაშიც კი ხშირად ხდება აღრევა „მოდერნიზაციისა“ და „მოდერნულობის“ ცნებებს შორის. მოდერნიზაცია აღნიშნავს ევროპის ისტორიაში შუა საუკუნეების შემდგომ მიმდინარე სოციო-პოლიტიკურ ტრანსფორმაციებს, ხოლო მოდერნულობა გამოიყენება იმ კულტურული პროცესების აღსანიშნავად, რომლებიც მიმდინარეობდა მე-20 საუკუნის დასაწყისიდან ევროპაში.

მოდერნიზმი პირველი სახელოვნებო აქტივობა იყო, რომელმაც თანამედროვეობა გამოაცხადა ყოფიერების და არსებობის იმპერატივად. მოდერნიზმამდე არსებული და მოქმედი ესთეტიკა თავისი არსით აბსოლუტურზე იყო მიმართული, რაც, თავის მხრივ, იმას ნიშნავს, რომ დროისა და სივრცის განზომილებები და ტენდეციები მიღმა რჩებოდა ან, სხაგვარად რომ ვთქვათ, ესთეტიკა დროსა და სივრცეში მიმდინარე პროცესებს რეფლექსიის საგნად არ აქცევდა.

ამ დროს ჩნდება მოდერნიზმი, რომელიც ანგრევს ყოფის ამსახველ მტკიცე იერარქიებს, უარყოფს აბსოლუტის ესთეტიკას. ხელოვნებას კი დროსთან და სივრცესთან მიმართებით განიხილავს.

მოდერნულობა კულტურის ის ეტაპია, რომელიც შეეცადა, საკუთარი თავისათვის გარედან შეეხედა, თუმცა ასეთი ხედვისათვის აუცილებელი იყო ათვლის წერტილის არსებობა, ამიტომაც მოდერნისტებმა საკუთარი თავი დროსთან მიმართებით განსაზღვრეს.

მოდერნიზმში „მე“ ქმნის სამყაროს თავისი სულის ირაციონალური, შეუცნობადი, ქაოსური საწყისიდან. მოდერნიზმის მიერ შექმნილი სამყარო საშინელებით, ტრაგიზმით სავსე სამყაროა, რომელშიც ადამიანები და საგნები ცივ და მშრალ კონსტრუქციებად არიან გადაქცეული.

XX საუკუნის მოდერნისტულმა ხელოვნებამ თავის ერთ-ერთ ძირითად პრინციპად აქცია ადამიანის ახლებური გაგება. ეს არის დებულება პიროვნებაში ორი „მე“-ს არსებობისა და მათ შორის განხეთქილების შესახებ: ერთი „მე“ ბუნებისმიერი, ჭეშმარიტი „მე“-ა, ნამდვილი არსი ადამიანისა, მეორე „მე“ კი - სოციალური ფენომენია, ყალბია, არანამდვილი - „არა-მე“. ხელოვნება „მე“-ს, უნდა სწვდებოდეს და მხოლოდ მისგან იყოს პროეცირებული გარე სინამდვილეზე.

XX საუკუნის ხელოვნება ნიჰილისტური სულის გამოვლენას წარმოადგენს, აღნიშნავს გერმანელი ფილოსოფოსი ჰანს ზედლ-მაირი თავის ნაშრომში „ცენტრის დაკარგვა“ ხელოვნების დეჰუმანიზაცია გამოისახა ადამიანზე უარის თქმით, როგორც გასეტი ამბობდა „...მოგუდული მსხვერპლის ჩვენებით...“

მოდერნისტული ხელოვნების თითქმის ყველა მიმართულებამ თავის ერთ-ერთ დანიშნულებად გონების წინააღმდეგ შეტევა მიიჩნია. ამიტომ, თუ შესაძლებელია, რომ ისეთ რთულ ფენომენს, როგორიცაა XX საუკუნის ხელოვნების მოდერნისტული ნაკადი, მოეძებნოს ერთი ძირითადი ნიშანი, ასეთ ნიშნად, რომელიც მას მიუჩენს თავის განუმეორებელ ადგილს, უნდა დასახელდეს ინტელექტის გაუფასურება და ადამიანის სულის „ირაციონალური განზომილებების“ წამოწევა.

### **ლიტერატურა:**

**გასეტი, ხ. ო. ი.** (1992). ხელოვნების დეჰუმანიზაცია. თბილისი.

**ზედლმაირი, ჰ.** (1957). ხელოვნება კრიზისში: ცენტრის დაკარგვა (ბრაიან ბატერშაფის თარგმანი ინგლისურ ენაზე).

Even in the scientific literature, there is often a confusion between the concepts of “modernization” and “modernity”. Modernisation marks the ongoing socio-political transformations in European history since the Middle Ages, and modernity is used to denote the cultural processes that have been going on in Europe since the early 20<sup>th</sup> century. Modernism was the first artistic activity to declare modernity as an imperative of existence and life. The pre-modern and current aesthetics were essentially focused on the absolute, which in turn meant that the dimensions and trends of time and space remained beyond or, to put it another way, aesthetics did not make the processes taking place in time and space the subject of reflection.

It is at the time that modernism emerges, which destroys the rigid hierarchies of existence, denying the aesthetics of the Absolute. He discusses art in relation to time and space.

Modernity is a stage of culture that has tried to look at itself from the outside, however, for such a view it was necessary to have a cut-off point, that is why modernists have defined themselves in relation to time. In modernism, the “I” creates the world from the irrational, unknowable, chaotic beginning of it’s soul. The world created by modernism is a world full of horror, tragedy, in which people and objects are transformed into cold and dry constructions.

The modernist art of the twentieth century has made one of its basic principles a new understanding of man. This is a statement about the existence of two “I’s” in a person and the rift between them: One “I” is a natural, true “I”, the true essence of man, the second “I” is a social phenomenon, false, not real – “not me”. Art must reach the “I” and be projected from it only to the external reality. XX century art is a manifestation of the nihilistic spirit, notes the German philosopher Hans Sedelmeier in his work “Loss of Center”, the dehumanization of art was reflected in the rejection of man, as Gasset used to say: by the testimony of a suffocation victim...

Almost every direction of modernist art has made the attack on the mind one of its purposes. So if it is possible to see such a complex phenomenon as the modernist flow of XX century art, to find one key sign, as a sign that gives it is unique plase, intellectual impairment should be named and raising the “irrational dimensions” of the human soul.

## **References:**

**Gasset, J. O. I.** (1992). The dehumanization of art. Tbilisi.

**Sedlmayr, H.** (1957). Art in crisis: The lost Centre ( translated by Brian Battershaw in English).